

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

“ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Олександр ГОЛОВКО
“ 31 / 01 / 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

СУЧАСНІ ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини» (шифр і назва)
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (шифр і назва)
освітньо-професійна програма	«Міжнародна інформаційна безпека» (шифр і назва)
спеціалізація	(шифр і назва)
вид дисципліни	за вибором (обов'язкова / за вибором)
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022 / 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
“30” серпня 2022 р., протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки, д.політ.н. Вінникова Н.А.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від “26” серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Людмила НОВІКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека»

Гарант освітньо-професійної програми

Людмила НОВІКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “29” серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА – БЕРЕНДА
(підпис) (ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні глобальні та регіональні інтеграційні процеси» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека» підготовки магістрів за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1 Мета викладання навчальної дисципліни – забезпечити здобувачів знанням про актуальні глобалізаційні тренди та розумінням інституційних, політичних, економічних і соціальних чинників європейської інтеграції.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

1) Формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

2) Формування наступних спеціальних (фахових) компетентностей:

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК14. Здатність оцінювати зміст та основні напрями діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки та сучасних стратегій забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

СК15. Здатність виявляти та аналізувати сутність та специфічні особливості інформаційного протиборства та інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах.

СК16. Здатність аналізувати основи та особливості захисту національного інформаційного простору та забезпечення інформаційної безпеки держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі знатимуть сучасний стан і тенденції глобальних інформаційно-комунікаційних процесів; трендів цифровізації; формування та впровадження державних стратегій з розвитку технологій штучного інтелекту; нормативного та інституційного забезпечення міжнародних механізмів регулювання технологій штучного інтелекту; структурування цифрового світового ладу; сучасний стан інтеграційних процесів у Європейському Союзі.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
3-й	
Лекції	
18 год.	
Практичні, семінарські заняття	
5 год. практичні	
4 год. семінарські	
Лабораторні заняття	
-	
Самостійна робота	
93 год.	
у тому числі індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти мають досягти наступних програмних результатів навчання за дисципліною:

РН2. Знати та розуміти сутність та специфічні особливості інформаційного протиборства та інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах.

РН3. Знати та розуміти основи та особливості захисту національного інформаційного простору та забезпечення інформаційної безпеки держави.

РН7. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН9. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН10. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

РН16. Аналізувати та оцінювати сучасні стратегії забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

РН17. Аналізувати та оцінювати зміст та специфіку основних напрямів діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Процеси глобальної цифрової інтеграції

Тема 1. Роль цифрових технологій в інтеграційних процесах сучасності.

Технологічна інтерпретація глобалізаційних процесів: характеристики Четвертої промислової революції. Вплив технологій штучного інтелекту на економічний, соціальний, політичний виміри глобального розвитку. Цифрові стратегії найпотужніших

світових акторів. Боротьба за глобальне лідерство в розвитку технологій штучного інтелекту. Принципи «європейського підходу» до розвитку штучного інтелекту та впровадження цифрових технологій. Зміни в принципах функціонування глобальних ринків. Вплив роботизації та технологій штучного інтелекту на сферу зайнятості. Проблема нерегульованості цифрової економіки. Геоелектронічні аспекти цифрового світового порядку. Проблема глобальної кібербезпеки. Міжнародний вимір регулювання розвитку технологій штучного інтелекту. «Принципи Асіломара» як основа нормативних засад розвитку цифрових технологій і штучного інтелекту. Інституційні платформи глобальної взаємодії у координації дій з розвитку штучного інтелекту. Формування цифрового світового ладу: глобалістичний підхід vs технонаціоналізм.

Тема 2. Сучасні інтеграційні процеси в системі глобального управління.

Проблеми оперативної і регуляторної спроможності міжнародних організацій. Асиметрія в репрезентації інтересів на глобальному рівні управління. Інституційно-процедурне закріплення дисбалансу представництва держав у системі глобального управління. Роль глобальних клубів у глобальному управлінні. Походження «клубів» як форм групової комунікації. Характеристики клубів: ексклюзивність членства, закритий формат зустрічей, відсутність інституційної та нормативної основи функціонування. Виникнення Групи 7. Вплив Великої Сімки на перебіг світових процесів. Ротаційна форма головування у клубі. Велика Двадцятка (G20). Учасники і система ротаційного головування у форматі «Троїка». Саміти Групи 7 і Групи 20. Особливості ухвалення рішень і вплив клубних форм глобального управління. Роль недержавних акторів у процесах глобальної інтеграції. Громадянська участь у глобальних політикотвірних процесах. Глобальні соціальні рухи. Рух глобальної справедливості та модель світового референдуму.

Розділ 2. Інтеграційні процеси в Європейському Союзі: стан, виклики, перспективи.

Тема 3. Quo Vadis Европа? Політичне управління в контексті інтеграційних процесів Європейського Союзу.

Соціоекономічні та демографічні виміри функціонування Європейського Союзу. Проблема регулювання міграційних потоків. Перспективи розширення Європейського Союзу. Проблема формування спільної європейської ідентичності. Економічні та політичні інтеграційні процеси в ЄС. Стан та перспективи функціонування еврозони. Процедурні особливості реалізації моделей ухвалення рішень в ЄС. Розподіл повноважень між державами-членами та керівними установами Євросоюзу. Політична фракціоналізація між державами-членами ЄС в ухваленні політичних рішень. Групування країн-членів ЄС за зовнішньополітичними інтересами; за баченням інституційного устрою та реформ в ЄС. Вплив європейського «ядра» на перебіг політичних процесів у Європейському Союзі. Питання «дефіциту демократії» в Європі: проблеми представництва та залучення громадян до процесів політик творення в ЄС. Особливості процедурного забезпечення Європейської Громадянської Ініціативи.

Тема 4. Спільні політики ЄС як механізми регіональної інтеграції.

Проблеми і перспективи сільськогосподарської політики Європейського Союзу. Принципи та інституційні засади функціонування спільної торговельної політики ЄС. Основні напрями експорту та імпорту ЄС. Проблеми торговельних суперечок із зовнішніми партнерами. Енергетична інфраструктура та управління транс'європейськими мережами. Проблеми залежності Європи від імпорту енергоносіїв, пошуки диверсифікаційних схем трансферу енергоносіїв та розвиток альтернативних форм енергетики й енергоощадних технологій. Ключові завдання Європейської зеленої угоди. Інституційні засади зовнішньополітичної діяльності ЄС. Особливості реалізації

євроатлантичної взаємодії. Створення міжрегіональних зон вільної торгівлі. Досвід функціонування СЕТА (The Canada-European Union Comprehensive Economic and Trade Agreement). Нормативні засади та інституційні механізми реалізації Спільної зовнішньої та політики безпеки ЄС. Принципи функціонування та реалізації Спільної безпекової та оборонної політики ЄС. Стан реалізації Східного Партнерства. Проблеми та перспективи розвитку Євро-Середземноморського партнерства. Інтеграційні механізми у здійсненні зовнішньої політики ЄС. Стан взаємодії ЄС з країнами-партнерами та кандидатами на вступ.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Процеси глобальної цифрової інтеграції												
Тема 1. Роль цифрових технологій в інтеграційних процесах сучасності.	29	4	2	-	-	23	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Сучасні інтеграційні процеси в системі глобального управління.	29	4	2	-	-	23	-	-	-	-	-	-
Разом за розділом 1.	58	8	4	-	-	46	-	-	-	-	-	-
Розділ 2. Інтеграційні процеси в Європейському Союзі: стан, виклики, перспективи												
Тема 3. Quo Vadis Європа? Політичне управління в контексті інтеграційних процесів Європейського Союзу.	29	4	2	-	-	23	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Спільні політики ЄС як механізми регіональної інтеграції.	33	6	3	-	-	24	-	-	-	-	-	-
Разом за розділом 2	62	10	5	-	-	47	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	18	9	-	-	93	-	-	-	-	-	-

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Державні стратегії з розвитку штучного інтелекту.	2
2	Тема 2. Роль цифрових технологій у формуванні глобального комунікаційного простору.	2

3	Тема 3. «Європейський підхід» до формування інтегрованого цифрового простору: проблеми та перспективи	2
4	Тема 4. Україна в регіональних і глобальних інтеграційних процесах	3
	Разом	9

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Державні стратегії з розвитку штучного інтелекту. Завдання: розглянути лекційний матеріал та рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційні повідомлення за питаннями теми практичного (семінарського) заняття.	23
2	Тема 2. Роль цифрових технологій у формуванні глобального комунікаційного простору. Завдання: розглянути лекційний матеріал та рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційні повідомлення за питаннями теми практичного (семінарського) заняття.	23
3	Тема 3. «Європейський підхід» до формування інтегрованого цифрового простору: проблеми та перспективи. Завдання: розглянути рекомендовану літературу з цієї теми, підготувати інформаційне повідомлення з медіапрезентацією згідно з темою.	23
4	Тема 4. Україна в регіональних і глобальних інтеграційних процесах. Завдання: розглянути рекомендовану літературу з цієї теми, підготувати інформаційне повідомлення з медіапрезентацією згідно з темою.	24
	Разом:	93

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та оцінювання результатам навчання за освітньою компонентною «Міжнародна інформаційна безпека» відповідно до ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання

Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
РН2. Знати та розуміти сутність та специфічні особливості інформаційного протиборства та інформаційно-	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного	усне опитування на семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, у дискусіях при обговоренні доповідей, виконання аналітичних завдань,

психологічних операцій в міжнародних відносинах.	навчання на платформах Zoom, Moodle GoogleClassroom.	письмової (тестової) залікової роботи.
РН3. Знати та розуміти основи та особливості захисту національного інформаційного простору та забезпечення інформаційної безпеки держави.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle GoogleClassroom.	усне опитування на семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, у дискусіях при обговоренні доповідей, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.
РН7. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle GoogleClassroom.	усне опитування на семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, у дискусіях при обговоренні доповідей, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.
РН9. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle GoogleClassroom.	усне опитування на семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, у дискусіях при обговоренні доповідей, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.
РН10. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle GoogleClassroom.	усне опитування на семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, у дискусіях при обговоренні доповідей, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.
РН16. Аналізувати та оцінювати сучасні стратегії забезпечення міжнародної	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу,	усне опитування на семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, у дискусіях при

інформаційної безпеки.	евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle GoogleClassroom.	обговоренні доповідей, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.
PH17. Аналізувати та оцінювати зміст та специфіку основних напрямів діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки. –	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle GoogleClassroom.	усне опитування на семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, у дискусіях при обговоренні доповідей, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.

Поряд з виконанням завдань (вивченням тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувачів:

– проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

– участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

– участь у теоретичних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовуються поточний та підсумковий семестровий форми контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання (засвоєння окремих тем) передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час семінарських та практичних занять (усні виступи, участь в обговоренні окремих питань, участь у груповій дискусії, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки завдань в ході індивідуально / командної роботи здобувачів;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати результати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- оцінювання вмінь та навичок збирати, оброблювати та аналізувати дані.

Критеріями оцінювання при поточному контролі є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та семінарських заняттях, що включає систематичність їх

відвідування, здатність студента засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на семінарських заняттях, рівень знань за результатами опитування на семінарських заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у тестовій формі у вигляді семестрового заліку (за дворівневою шкалою оцінювання). Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни. Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені: 20 тестових питань закритого типу з однією правильною відповіддю; максимальна кількість балів – 40 (правильна відповідь на одне тестове питання оцінюється в 2 бали).

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

Таблиця 8.1

Критерії та методи оцінювання

Методи оцінювання	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Оцінювання виступів з доповідями на семінарських заняттях	Зміст доповіді відповідає темі і розкриває її повною мірою, доповідь супроводжується презентабельною графічною презентацією, відповіді на запитання є вичерпними, логічними і обґрунтованими	15
	Зміст доповіді відповідає темі, але розкриває її не повністю або частково, доповідь супроводжується непрезентабельною графічною презентацією, відповіді на запитання є не повною мірою вичерпними, логічними і обґрунтованими	10
	Зміст доповіді не відповідає темі і не розкриває її сутності, відповіді на запитання є хаотичними, неточними або необґрунтованими	5
Оцінювання участі у дискусіях при обговоренні доповідей на семінарських заняттях	Здобувач вищої освіти бере активну участь у дискусії при обговоренні доповіді; запитання, які він ставить доповідачу, відповідають темі доповіді, є зрозумілими і суттєвими.	2-3
	Здобувач вищої освіти бере участь у дискусії при обговоренні доповіді; запитання, які він ставить доповідачу, частково відповідають темі доповіді, подекуди є зрозумілими або суттєвими	0-2
Підсумковий контроль (тестування)	Здобувач правильно відповів на всі тестові питання.	40
	Здобувач правильно відповів на не менш, ніж 75 % тестових питань.	30–39
	Здобувач правильно відповів на не менш, ніж 50 % тестових питань.	20–29

	Здобувач правильно відповів на не менш ніж 25 % тестових питань.	10–19
	Здобувач правильно відповів на менш, ніж 25 % тестових питань.	1–9
	Здобувач не відповів на жодне з тестових питань.	0

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Залік	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Разом		
T1	T2	T3	T4	60	40	100
15	15	15	15			

T1, T2 ... – теми розділів.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю (максимум 60 балів) та балів, отриманих за результатами семестрового контролю (максимум 40 балів). Максимальна сума балів складає 100 балів.

Набрана кількість рейтингових балів є основою для оцінки за шкалою ЗВО, яка наведена нижче.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для шкали дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	ЗАРАХОВАНО
70-89	
50-69	
1-49	НЕ ЗАРАХОВАНО

10. Рекомендована література

Основна література

- Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролеєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ: Дух і Літера. 2020. 416 с.
- Брікс Е., Бузек Е. Ще раз про центральну Європу: чому майбутнє Європи вирішується саме тут. Київ: ДПА. 2019. 192 с.
- Ван Мідделаар Л. Нова політика Європи. Десять років політичних криз. Київ: Дух і Літера. 2021. 408 с.

- Вебб Е. Велика дев'ятка. Як ІТ-гіганти та їхні розумні машини можуть змінити людство. Харків: Vivat. 2020. 352 с.
- Вінникова Н. Політичні рішення в епоху постдемократії. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. 2019. 426 с.
- Ганс-Адам П. Держава в третьому тисячолітті. Київ: ДПА. 2018. 224 с.
- Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії. Київ: Наш формат. 2021. 264 с.
- Кай-Фу Лі. Наддержави штучного інтелекту. Китай, Кремнієва долина і новий світовий лад. Перекл. англ. В. Пунько. Київ: ВООКСНЕФ. 2020. 297.
- Комарек С. 2020. Європа на роздоріжжі. Львів: Априорі. 496 с.
- Ледерак Дж. П. Розбудова миру: стале примирення в розділених суспільствах. Київ: Дух і літера, 2019. 250 с.
- Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 344 с.
- Макінтайр, Л. Постправа. Київ: ArtHuss. 2021. 208 с.
- Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 320 с.
- Маффесолі М. Час племен. Занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві. Київ: Києво-Могилянська Академія. 2018. 264 с.
- О'Ніл К. BIG DATA. Зброя математичного знищення. Як великі дані збільшують нерівність і загрожують демократії. Київ: Book Chef. 2020. 336 с.
- Петров Р. А. Право Європейського Союзу. Харків: Право. 2021. 484 с.
- Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В.Яковюка. Вид. 2-ге, випр. Харків : Право, 2020. 174 с.
- Ручір Ш. Злет і занепад країн. Хто виграє та програє на світовій арені. Київ: Наш формат. 2018. 408 с.
- Скіннер К. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного. Харків: Фабула. 2020. 272 с.
- Фергюсон Н. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ: Наш формат. 2018. 552 с.
- Фергюсон Н. Глобальний занепад. Як помирають інститути та економіки. Київ: Наш формат. 2020. 144 с.
- Флорида Р. Homo creativus. Як новий клас змінює світ. Київ: Наш формат. 2018. 432.
- Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ: Наш формат. 2020. 192 с.
- Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат. 2019. 608 с.
- Шабо Ф. Історія ідеї Європи. Київ: Либідь. 2020. 352 с.
- Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля. 2019. 416 с.

Допоміжна література

- African Union. The digital transformation strategy for Africa (2020-2030). Ethiopia, Addis Ababa. 2019. URL: <https://au.int/sites/default/files/documents/38507-doc-dts-english.pdf>
- ASEAN. ASEAN Digital Masterplan 2025. The ASEAN Secretariat. 2021. Jakarta. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/ASEAN-Digital-Masterplan-EDITED.pdf>

- Council of Europe. Technological convergence, artificial intelligence and human rights. Committee on Culture, Science, Education and Media. Mr Jean-Yves Le Deaut. France, SOC 10 April 2017. Doc. 14288. URL: <https://pace.coe.int/en/files/23531/html>
- European Commission. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. Brussels. 8 April 2019. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
- European Commission. The European AI Alliance. Shaping Europe's digital future. 2018. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-ai-alliance>
- European Commission. On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust. White Paper. COM(2020) 65 final. Brussels. 19 February 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf
- European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on European data governance (Data Governance Act). COM (2020) 767 final 2020/0340 (COD). Brussels. 25 November 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0767&from=EN>
- European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on a single market for digital services (Digital Services Act) and amending Directive. 2000/31/ECCOM/2020/. COM (2020). 825 final. 2020/0361 (COD). Brussels. 15 December 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?qid=1608117147218&uri=COM%3A2020%3A825%3AFIN>
- European Commission. The EU's cybersecurity strategy for the digital decade. Joint Communication to the European Parliament and the Council. JOIN(2020) 18 final. Brussels. 16 December 2020 URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eu-cybersecurity-strategy-digital-decade-0>
- Future of Life Institute. Asilomar AI principles. Asilomar Conference of beneficial AI. USA. 5-8 January 2017. URL: <https://futureoflife.org/2017/08/11/ai-principles/>
- G20 AI Principles. G20 Ministerial meeting on trade and digital economy. Japan, Tsubuka. 8–9 June 2019. URL: https://www.g20-insights.org/related_literature/g20-japan-ai-principles/
- NATO. Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy. Belgium. Brussels. 22 October 2021. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_187617.htm?selectedLocale=en
- OECD. Recommendation of the Council on Artificial Intelligence OECD/LEGAL/0449. 2019. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>
- OECD. OECD Working party on Artificial Intelligence Governance. OECD Network of Experts on AI (ONE AI). 2022. URL: <https://oecd.ai/en/network-of-experts>
- OSCE. Spotlight on Artificial Intelligence and freedom of expression. D. Wagner and J. Haas (eds) Office of the Representative on Freedom of the Media Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). Austria. Vienna. 2021. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/510332_0.pdf
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Draft text of the recommendation of the ethics of Artificial Intelligence. SHS/IGM-AIETHICS/2021/JUN/3 [Original: English and French] Rev.2. 25 June 2021. UNESDOC. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377897>
- United Nations System Chief Executives Board for Coordination. Inter-agency working group on Artificial Intelligence. 2021. URL: <https://unsceb.org/sites/default/files/2021-07/IAWG-AI%20ToR.pdf>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Офіційний вебсайт Європейського Союзу – <https://europa.eu>
 Офіційний вебсайт Європейської Ради – <https://www.consilium.europa.eu>
 Офіційний вебсайт Ради ЄС – <https://www.consilium.europa.eu>
 Офіційний вебсайт Європейської Комісії – <https://ec.europa.eu>
 Офіційний вебсайт Європейського Парламенту – <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
 Офіційний вебсайт Суду Європейського Союзу – <https://curia.europa.eu/jcms/>
 Офіційний вебсайт Європейського Економічного і Соціального Комітету – <https://www.eesc.europa.eu>
 Офіційний вебсайт Комітету Регіонів – <https://cor.europa.eu/>
 Офіційний вебсайт Європейського центрального банку – <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>
 Офіційний вебсайт Європейського інвестиційного банку – <https://www.eib.org/en/index.htm>
 Офіційний вебсайт Євругрупи – <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/eurogroup/>
 Офіційний вебсайт Європейської служби зовнішньої діяльності – <https://eeas.europa.eu>
 Офіційний вебсайт Європейського суду аудиторів – <https://www.esa.europa.eu>
 Офіційний вебсайт Європейського оборонного агентства – <https://eda.europa.eu>
 Офіційний вебсайт Інституту досліджень оборони Європейського Союзу – <https://www.iss.europa.eu>
 Інтернет-портал з інформації про зовнішню політику ЄС – <http://www.eufp.eu>
 Офіційний веб-сайт Інформаційного Центру Сусідства ЄС – <http://www.enpi-info.eu>
 Online Resource Guide to EU Foreign Policy – <http://www.eufp.eu>
 Офіційний веб-сайт Європейського Омбудсмена – <http://www.ombudsman.europa.eu>
 Офіційний веб-сайт Європолу – <https://www.europol.europa.eu>
 Інтернет-портал законодавства ЄС – <http://eur-lex.europa.eu>
 Офіційний вебсайт головування Німеччини в Групі 7 (2022 рік) – <https://www.g7germany.de/g7-en>
 Офіційний вебсайт головування Індонезії в Групі 20 (2022 рік) – <https://g20.org/>
<http://www.clubofrome.org> – Офіційне Інтернет-представництво Римського клубу
<http://www.world-governance.org> – Офіційне Інтернет-представництво Форуму Нового Світового Урядування

Інтернет-представництва аналітичних центрів та науково-дослідних установ

<http://www.niss.gov.ua> – Національний інститут стратегічних досліджень
<http://www.ier.com.ua> - Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
<http://www.fpif.org> – Foreign Policy in Focus
<http://cisac.stanford.edu> – Centre for International Security and Cooperation
<http://csis.org> – Centre for Strategic and International Studies
<http://www.fpa.org> – Foreign Policy Association
<http://www.iiss.org> – International Institute for Strategic Studies
<http://www.chathamhouse.org.uk> – Royal Institute of International Affairs (Chatham House)
<http://www.isn.ethz.ch> – International Relations and Security Network
<http://www.jiia.or.jp/en> – Japan Institute of International Affairs
<http://www.sipri.org> – Swedish Institute of International Affairs
<http://www.transnational.org> – Transnational Foundation for Peace and Future Research
<https://oecd.ai> – OECD AI Laboratory
<https://www.economist.com> – аналітичне видання “The Economist”
<http://www.niss.gov.ua/catalogue/30/> – Науково-аналітичний збірник Національного інституту стратегічних досліджень при Президентіві України «Стратегічні пріоритети»
<http://www.grani.org.ua> – Науково-теоретичний і громадсько-політичний Альманах «Грані»

<http://politicus.od.ua> – Науковий журнал «Politicus»
<http://www.foreignaffairs.com> – «Foreign Affairs» – the leading magazine for analysis and debate of foreign policy, economics and global affairs.
<http://jia.sipa.columbia.edu> – Journal of International Affairs
<http://www.princeton.edu/jpia> – Journal of Public and International Affairs
<http://jwsr.ucr.edu/index.php> – Journal of World Systems Research
<http://www.pewresearch.org> – PewResearchCenter
<http://www.worldvaluessurvey.or> – World Values Survey
<http://www.worldometers.info> – World Population Clock
 The Center for European Policy Studies – <http://www.ceps.be>
 ENERPI (European Network of Economic Policy Research Institutes) – <http://www.enerpi.eu>
 EPIN (European Policy Institutes Network) – <http://www.epin.org>
 Institute for European Studies – <http://www.ies.be>
 Eurostat (The statistical office of the European Union) – <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
 Eurobarometer - <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>
 European Social Survey - <http://www.europeansocialsurvey.org/>
 European Strategic Partnerships Observatory (ESPO) - <http://strategicpartnerships.eu/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість скласти залік у тестовій формі дистанційно на платформі GoogleForms.

Додаток 1

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни _____
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20____/20____ н. р.

Заступник декана _____ факультету з навчальної роботи

_____
(підпис)

_____
(прізвище, ініціали)

«____» _____ 20__ р.

Голова науково - методичної комісії _____ факультету

_____
(підпис)

_____
(прізвище, ініціали)

«____» _____ 20__ р.

